

ANALYSIS OF ROMAN HISTORY THROUGH EDUCATIONAL INSTRUCTIONAL AND ASSESSMENT TOOLS

Ali KEREM*

*Araştırma Görevlisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, alikerem@karatekin.edu.tr, ORCID: 0000 0001 6824 7892

Received Date: 06.12.2025

Revised Date: 01.02.2026

Accepted Date:23.02.2026

Copyright © 2026 ALİ KEREM. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

This study aims to reveal the transformation brought about by text analysis tools in research, particularly in the context of education, teaching, and assessment practices. The rapid increase in computer and internet usage has led to a fundamental change in traditional education and research methods. Today, in developed countries, there is a growing number of web-based programs that rely on distance learning models and are supported by digital data. These learning platforms and digital tools provide researchers with easier access to large data sets. In this context, the method of the study is to evaluate the works in question by using the basic functions of Voyant Tools-style tools through text analysis. The review process reveals that such programs enable researchers to use text mining, theme identification, word context analysis, and cross-source comparisons by converting unstructured text data into meaningful outputs. The findings show that these tools significantly save time and effort in processing large data sets compared to traditional methods and also increase research depth in intensive disciplines such as historical research texts. In conclusion, text analysis tools increase methodological diversity through open-source applications that are easily accessible during the evaluation process and offer researchers the opportunity to perform more systematic, rapid, and comprehensive analyses. In this case, making data and information patterns more meaningful and comprehensive inevitably leads to the inclusion of these elements in education and training processes, thereby naturally resulting in an efficient process.

Keywords: Rome, Res publica, Digital History, Technology and Education, Military History

EĞİTİM ÖĞRETİM VE DEĞERLENDİRME ARAÇLARI ÜZERİNDEN ROMA TARİHİNİN ANALİZİ

ÖZET

Bu çalışma, eğitim öğretim ve değerlendirme uygulamaları bağlamında, özellikle metin analiz araçlarının araştırmalarda yarattığı dönüşümü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bilgisayar ve internet kullanımının hızla artması, geleneksel eğitim ve araştırma yöntemlerinin köklü biçimde değişmesine yol açmaktadır. Günümüzde gelişmiş ülkelerde web tabanlı, uzaktan eğitim modelini esas alan ve dijital verilerle desteklenen programların sayısının giderek artmakta olduğu görülmektedir. Söz konusu öğrenme platformları ve dijital araçlar araştırmacılara geniş veri setlerine daha kolay ulaşabilme imkânı tanımaktadır. Bu bağlamda çalışmanın yöntemi ele alınan eserleri metin analizi vasıtasıyla Voyant Tools tarzı araçlar üzerinden temel işlevlerini kullanarak değerlendirmektir. İnceleme sürecinde bu tür programların, yapılandırılmamış metin verilerini anlamlı çıktılara dönüştürerek araştırmacıların metin madenciliği, tema tespiti, kelime bağlam incelemeleri ve kaynaklar arası karşılaştırmaları kullanabilmelerine imkân tanıdığını ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, söz konusu araçların büyük veri setlerinin işlenmesinde geleneksel yöntemlere kıyasla önemli ölçüde zaman ve emek tasarrufu sağladığını, ayrıca tarih araştırmaları metinleri gibi yoğun disiplinlerde araştırma derinliğini artırdığını göstermektedir. Sonuç olarak metin analiz araçlarının; değerlendirme sürecinde erişimi kolay, açık kaynaklı uygulamalar sayesinde metodolojik çeşitliliği artırdığı ve araştırmacılara daha sistematik, hızlı ve kapsamlı analizler yapabilme olanağı sunduğunu göstermektedir. Bu durumda verilerin ve bilgi örüntülerinin daha anlamlı ve kapsamlı hale getirilmesi, söz konusu unsurların eğitim öğretim süreçlerine dahil edilmesini kaçınılmaz kılarak verimli bir süreci kendiliğinden ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Roma, Cumhuriyet, Dijital Tarih, Teknoloji ve Eğitim, Askeri Tarih

1. GİRİŞ

Roma uygarlığı, dünya medeniyetinin gelişiminde oynadığı kritik rolle ilgi çekici bir araştırma sahasını oluşturmaktadır. Modern Batı toplumlarının siyasal ve kurumsal temellerini şekillendiren Roma İmparatorluğu, askerî örgütlenmesi ve siyasi yapılanmasıyla Antik Çağ'ın başat gücü haline gelmiş; bu uzun soluklu süreçte başarılarının yanı sıra çeşitli krizler, geri çekilmeler ve dönüşümlerde yaşamıştır. “Roma Mucizesi” olarak ifade edilen kritik dönüm noktaları, devletin bir bütün olarak uyum sağlama kapasitesini göstermesi bakımından özellikle kayda değerdir. Bu bağlamda Cumhuriyet dönemindeki hızlı genişleme, artan askerî faaliyetler ve güçlü meydan okumalar Roma siyasetinde ve ordusunda önemli yapısal değişimlere adeta zemin hazırlamıştır (Badian, 1968).

Söz konusu değişimlerin daha rahat izlenebilmesi ancak karşılaştırmalı bir çalışmayı ve bir dizi bilgi teknolojileri araç gereçlerinin kullanımını gerekli hale getirmektedir. Bu açıdan günümüzde tarih disiplininin eğitim öğretim teknolojileriyle kesiştiği noktalardan biri dijital teknolojilerin araştırma süreçlerine dahil edilmesinde görülebilmektedir. Bilgisayar destekli metin analiz yöntemleri, geniş hacimli veri setlerinin yorumlanmasını kolaylaştırarak öğrenme, analiz etme ve anlamlandırma süreçlerine yeni bir boyut kazandırmaktadır. Bu yöntemler, öğrenci ve araştırmacıların tarihsel metinlerdeki tema dağılımlarını, kavramsal örüntüleri, aktör ilişkilerini ve eğilimleri sistematik biçimde incelemesine fırsat sunar. Bu nedenle dijital okuryazarlık ve veri temelli analiz becerileri, tarih eğitiminin çağdaş eğitim öğretim yaklaşımlarıyla uyumlu hale getirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır (Kitchin, 2014).

Bu çalışmada, Voyant Tools adlı metin analiz uygulaması kullanılarak Roma Cumhuriyet tarihine ilişkin üç temel eser dijital ortama aktarılmış ve analiz edilmiştir. Böylece hem tarih disiplininin içeriksel derinliği korunmakta, hem de dijital araçların eğitim ve araştırma süreçlerine katkısı değerlendirilmektedir. Çalışma, dijital analiz yöntemlerinin tarih öğretiminde ve araştırmalarında nasıl işlevsel olarak kullanılabileceğine dair örnek model sunmayı hedeflemektedir. Ufuk açıcı bir alan olarak farkına vardığımız metin analizi yöntemiyle, bir takım veriler üzerinden anlamlı sonuçlar elde edilebileceğimizi ve bu sayede metin külliyyatının bize sunmuş olduğu veri parçalarını anlamlı hale getirerek olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkilerini, eğilimleri, sık kullanılan terimleri, aktörleri ve bağıntıları daha rahat görebilme imkânına sahip olabileceğimizi biliyoruz (Kelly, 2013). İşte bu noktada metin analizi uygulamalarından voyant vasıtasıyla çalışmamızda kullanmak üzere seçtiğimiz üç farklı eser, bahsi geçen programa yüklenmiştir.¹

2. Voyant Ekranında Analiz Edilen Çalışmalara Ait Genel Görünüm

2.1. Analiz Edilen Çalışmalara Ait Yapısal Özellikler

Yüklenen eserlerin yapısal nitelikleri temel alındığında 18,142 si eşsiz/biricik olmak üzere toplam da 228,672 kelime formundan meydana geldiğini görmekteyiz. Yapıtların uzunlukları üzerine yapılacak bir kıyaslamada en geniş hacimli eserde kullanılan kelime formunun 111,63 en kısa olan içinse söz konusu değerin 24,324 olduğunu görüyoruz.² Bu durum eserlerin biçimsel özelliklerine dair net bir fikir vermektedir. Kelime hazinesi referans alındığında, en fazla sözcük dağarcığına *Roman Republican Legionary* adlı eserde rastlanılırken, bu oran

¹Diğer metin analiz araçları için bkz; https://folgerpedia.folger.edu/Digital_tools_for_textual_analysis (Erişim Tarihi: 18.11.2021)

²Değerlendirmeye alınan eserler: Nic Fields, *Roman Republican Legionary 298 – 105 BC*, Osprey Publishing, 2012., Lawrence Keppie, *The Making of the Roman Army*, Routledge, 1998., Lee Brice (Ed.), *Warfare In The Roman Republic*, ABC-CLIO, 2014.

Warfare In The Roman Republic adlı yapıtta en düşük seviyede kalmaktadır. Bu durum bahsi geçen eserler arasındaki anlamsal zenginliğe ve yazarların düşüncelerini ifade etme tarzlarındaki tutumlarına dair iyi bir ipucu sağlamaktadır. Ancak, her ne kadar zengin sözcük dağarcığının kullanılması anlamsal kapasiteyi artırdığı düşünülse de, kimi zaman bu durum eserin anlaşılmasını ve hatta okunmasını dahi zorlaştırabilmektedir.

Ekran Görüntüsü 1: Analiz Edilen Çalışmalara Ait Özellikler

Ayrıca ekran görüntüsünün sol alt köşesinde yer alan cümle başına düşen kelime formu ortalaması da yine aynı benzer şekilde değerlendirilebilir. Bu hususlar aslında söz konusu eserlerin zamansal kapsamı ile konusuna dair çizilen sınırları da ifade etmektedir. Dolayısıyla yapılacak çalışmalarda başvurulacak eserler içerisinde yer alıp almaması bu iki unsurlarla yakından bağlantılıdır. Bunun yanı sıra bahsi geçen eserler, gerek dönem aralığı gerekse de konuyu sadece bir yönüyle ya da birçok yönüyle sığ yahut detaylı şekilde ele almasıyla da farklılık arz edebilmektedir.

2.2. En Çok Kullanılan ve Ayırt Edici Olan Kelime Formları

2 numaralı görüntüde sarı renkle işaretlenmiş alanlar en sık kullanılan ve en ayırt edici karaktere sahip olan kelime formlarına dair bilgiler içerir. Bir bütün olarak analiz edilen veri setinde neye, hangi sıklıkla yer verildiğini görmek, aslında konunun anlaşılmasına ve odaklanılan meselenin fark edilmesine katkı sunması açısından önemlidir. Bu noktada; *war*, *battle*, *roman*, *legions* gibi terimlerin sıklıkla kullanılması, bu eserlerin askerî nitelikleri ağır basan yapıtlar olduğunu ortaya koyar. Dahası, ilk sayfada da zikrettiğimiz üzere Romalılar için savaşın ve askerî kültürün ne denli belirleyici bir rol oynadığını ispat edici mahiyettedir. Ayrıca, Polybius'un ismine rastlamamız işlenen verinin dayandığı kaynakların güvenilirliği hakkında bir izlenim kazandırır. Nitekim, Cumhuriyet dönemi Roma tarihinin ana kaynakları içerisinde Polybius'un geride bıraktığı eserler, dönem hakkında birinci elden kritik bilgiler içeren en önemli metinlerdir. Bu açıdan mutlaka başvurulması gereken kaynakların başında gelir.³

³Antik yapıtların dijitalleşmesine yönelik iyi bir örnek için bknz; <https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Polybius/home.html> (Erişim Tarihi: 18.11.2024) Bir diğer örnek için; <https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3atext%3a1999.01.0234> (Erişim Tarihi: 18.11.2024)

*Asıl ismi Gaius Octavius olup sonradan Augustus unvanını almıştır. Daha ziyade bu şekilde tanınmaktadır.

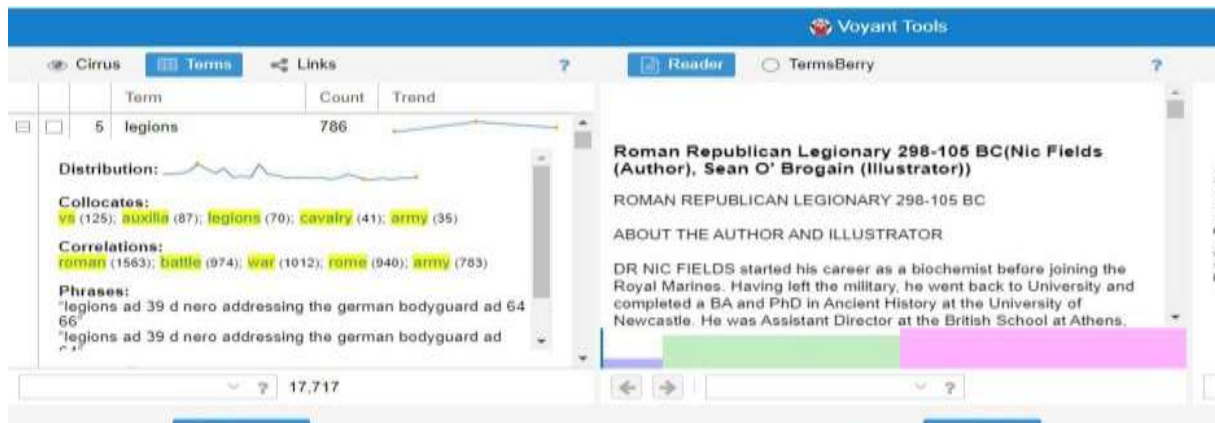

Ekran Görüntüsü 2: En Çok Kullanılan ve Ayırt Edici Olan Kelime Formları

Sarı renkle belirtilmiş olan Augustus* sanı da dikkati çekmektedir. Bilindiği üzere Caesar'ın suikasta kurban gitmesinin ardından Roma siyasetindeki güç dengelerinin yeniden kurulması kolay olmamıştır. Neticede Caesar'ın yasal mirasçısı ve evlatlığı konumunda bulunan ve daha sonradan Augustus unvanını alan Gaius Octavius, önce komplocuları, ardından iktidarının diğer ortağı Marcus Antonius'u kesin bir şekilde yenilgiye uğratarak siyasi ve askerî otoritenin yegâne sahibi olmuştur (Southern P. , 2014). Bu dönemde Roma en geniş doğal sınırlarına ulaştığından, sınırların korunması ihtiyacından kaynaklı olmak üzere ilk defa kalıcı garnizonlar kurulmaya başlanmış, yayılcı politika zamanla terk edilerek korumacı ve barışçıl bir politika takip edilmiştir.

2.3. Terimlerin Bir Arada Kullanımı ve Aralarındaki Mevcut İlişki

3 numaralı görüntüde terimlerin kullanım şekli ve aralarındaki bağıntıya yönelik veriler yer almaktadır. Buna göre örnek olarak seçilen *legions* kelimesine odaklandığımızda bu terimin *auxilia*, *cavalry*, *army* gibi sözcüklerle yakından ilişkili olduğu gözlemlenir. Açıklamak gerekirse *auxilia*, Roma yurttaşlığı statüsünü henüz kazanmamış eyaletlerden alınan askeri kuvvetlerdir. Bunlar Roma'nın yapmış olduğu savaşlarda orduya önemli sayıda insan gücü kaynağı sağladığından Roma askeriyesinin vazgeçilmez unsurları arasında sayılmaktadır (Glare, 1968).

Ekran Görüntüsü 3: Terimlerin Bir Arada Kullanımı ve Aralarındaki Mevcut İlişki

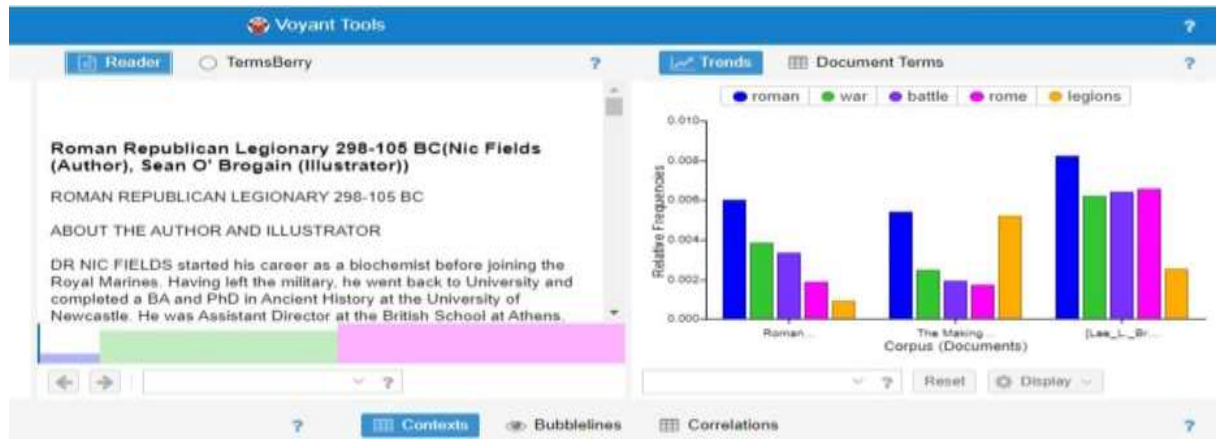
Bunun yanı sıra *cavalry* terimini lejyonlar bağlamında düşündüğümüzde esasen erken dönemlerde piyade ordusuna dayanan yapının gittikçe değişime uğrayarak süvari kuvvetlerine önem verilmeye başlandığını anlarız. Buna yol açan temel etken Roma'nın emperyal genişlemesi neticesinde gittikçe daha fazla sayıda Germen ve Galya ülkelerindeki süvari

kuvvetlerini kullanmasıdır. Bunun yanı sıra cavalry terimi lejyonlar bağlamında düşünüldüğünde esasen erken dönemlerde piyade ordusuna dayanan yapının gittikçe değişime uğrayarak süvari kuvvetlerine de önem vermeye başlandığı anlaşılmaktadır. Söz konusu durum Julius Caesar dönemi ile beraber yoğun bir şekilde bu türden güçlerin kullanılmasıyla doğrulanmaktadır. Ayrıca söz konusu tespit eldeki istatistiksel veriler ve tarihi metinler arasındaki uyumla da örtüşür.

2.4. Analiz Edilen Eserlerde Kelimelerin Kullanım Yönü

Grafik 1 de yer alan kelimeler, programa yüklenen metinler içerisinde bunların hangi yapıtlarda ne düzeyde kullanıldığını göstermektedir. Eserlerin sıklıkla her parçasında *Roman* tabirinin geçmesi konumuzun Roma dünyası ile alakalı olmasından dolayı doğaldır. Bununla birlikte legions ifadesi sütunlarda farklı seviyeler aralığında görülmektedir.

Ekran Grafığı 1: Analiz Edilen Eserlerde Kelimelerin Kullanım Yönü

Buna göre *The Making Of the Roman Army* adlı eserde ilgi sıklığı en yüksek derecedeyken, *Roman Republican Legionary* adlı çalışmada bu oran en alt düzeyde kalmaktadır. Bu açıdan ilk eser aslında daha geniş bağlamda lejyonlara değinmiş ve onların gelişimleri üzerinde durmuşken, İkinci eser odak noktası olarak sadece lejyonları değil aynı zamanda silahları, taktikleri ve ekipmanları da ayrı başlıklar halinde vermiş olmasından ötürü grafiğe bu şekilde yansımıştır.

2.5. Kelime Bulutsusu ve Terimlerin Kullanımı

4 numaralı görüntüde yer alan kelime bulutsusu ile terimlerin kullanım grafiği aslında daha büyük parçanın en önemli alt bileşenlerini göstermektedir. Sol yarıdaki görüntüde her bir balon üzerine gelindiğinde o kelime formunun hangi sıklıkta kullanıldığı ve diğer kelime gruplarıyla olan ilişkisi fark edilmektedir. Söz gelimi Caesar'ın her üç kaynakta da geçmesi ve çoğu defa zikredilmesi en önemli aktörlerden biri olduğunu ortaya koyan en güçlü işaretlerdendir.

Ekran Görüntüsü 4: Kelime Bulutsusu ve Terimlerin Kullanımı

Buna karşılık Roma dünyasının dışından gelen başka güçlü aktörler de söz konusudur. Bunun en tipik örneğini kelime bulutumuzda kendisine yer bulan Kartacalı Hannibal temsil eder. Alplerden aşarak İtalya'yı işgal etme girişiminde bulunan Hannibal, Romalılara yaşatmış olduğu korkudan dolayı çoğu kaynakta isminin defalarca anılmış olmasıyla dahi tarihsel hafızada hatırlanmaya değer görülmüştür.

3. Eserlerin Tarihi Aktörlerle İlişkisi

3.1. Kelime Bulutsusunda Gaius Marius ile ilişkili Kullanılan Kelime Formları

Roma'nın Germenler karşısında peş peşe aldığı başarısızlıklar, Kuzey Afrika'da uğradığı küçük düşürücü yenilgiler ve gittikçe artan yozlaşmışlık iddiaları, o zamana kadar soyluların egemenliğine dayalı yönetim anlayışının sorgulanmasına yol açmıştır. Bu noktada Roma'nın önde gelen ailelerine mensup olmamakla beraber askerî saflarda sergilediği üstün yetenekleriyle hızla politik arenada yükselişe geçen Marius, klasik senatoryal yönetimden ziyade halkın desteğini arkasına alan asker kökenli liderlerin yükselişe geçtiği yeni bir dönemin habercisidir. Bu tip liderliğin ilk temsilcilerinden olan Marius, gerek ordu içerisinde, gerekse de politik arenada oynadığı rolle döneminin belirleyici figürlerinin başında gelmektedir.

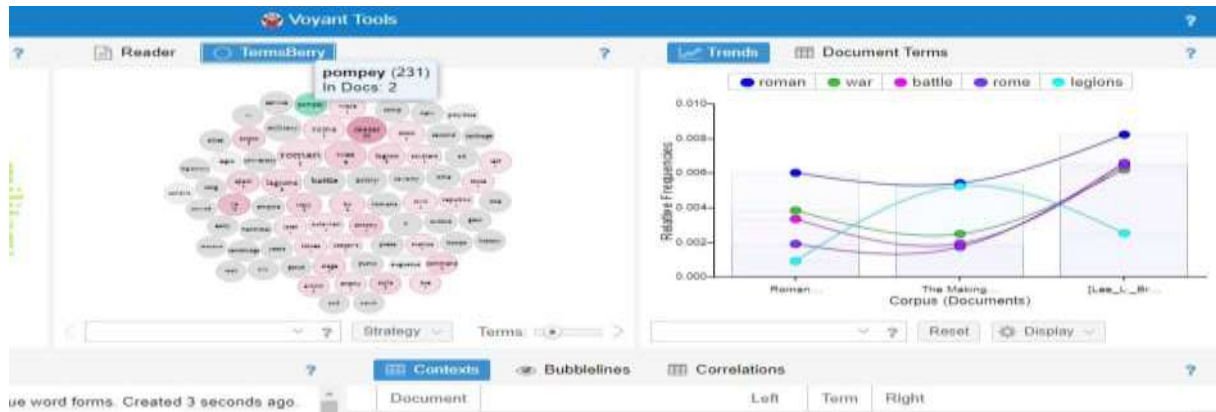
Ekran Görüntüsü 5: Kelime Bulutsusunda Gaius Marius ile ilişkili Kullanılan Kelime Formları

Bu noktada adının özellikle Sulla, Caesar gibi isimlerle birlikte anılması şaşırtıcı değildir. Çünkü, Marius'un Roma tarihinde oynadığı rol yoğun bir şekilde tartışılmakla beraber özellikle kendisinden sonra gelenlere bıraktığı mirasın ardılları tarafından benimsendiği yönünde güçlü bir eğilim bulunmaktadır. Bu bağlamda artık devlete hizmet etmekten ve ona bağlı olmaktan giderek uzaklaşan lejyonlar, kendilerini komutanlarının geleceğiyle bir görmeye, daha çok şahsi çıkarlar ve menfaatler uğruna hareket etmeye başlamışlardır. Nitekim bir zaman sonra kişisel rekabetin zirveye ulaşmasıyla birlikte önce Sulla ve Marius arasındaki iç çekişmeler, ardından Caesar ve Pompeius'un başını çektiği daha yıkıcı iç savaşlar kendisini göstermiştir. Bu savaşlarda adeta Romalılar Romalılara karşı savaşmıştır.

3.2. Kelime Bulutsusunda G. Pompeius ile İlişkili Kullanılan Kelime Formları

Yine Roma tarihinin en önemli isimlerinden biri olarak Gneius Pompeius'un da kelime bulutumuzda karşımıza çıkması oldukça manidardır. Ordu ve senatoryal düzen üzerinde kurduğu etkiyle tanınan ve Magnus yani büyük sıfatıyla onurlandırılan Pompeius, Cumhuriyet tarihinin sembol isimleri arasında yer almaktadır. Caesar'ın hem siyasi ortağı hem de en büyük rakibi olan Pompeius'un adı görüleceği üzere gerek lejyonlarla gerekse de Caesar ile sürekli şekilde ilişkilendirilir. Bunun en büyük sebebi sadece askerî sahada kazanmış olduğu büyük başarılarla değil, aynı zamanda bir süre sonra Caesar ile yaşadığı kıyasıya çekişmelerde yatmaktadır. Büyük bir askerî komutan olduğu genelde kabul edilse de siyasi hamleler yapmada ve halkın desteğini arkasına almada Caesar kadar yetenekli biri olduğunun söylenmesi zordur.

Ekran Görüntüsü 6: Kelime Bulutsusunda Pompeius ile İlişkili Kullanılan Kelime Formları

Uzunca bir süredir Roma'daki idari işlerle ilgilendiğinden askerî faaliyetlerden uzak kalmış olduğu bilinir. Buna karşılık Caesar yıllardır Galya'daki askerî operasyonları yürütmekte ve kendisine sadık kalan lejyonlara ganimetler sunarak onlara istediklerini verebileceğini göstermekteydi. Nitekim rekabetin artık önlemez hale gelmesiyle en nihayetinde iki isim arasında çıkan iç savaş Pompeius'un hayatını kaybetmesiyle, Caesar'ın ise diktatörlüğünü kurmasıyla sonuçlanan sürecin kapılarını aralamıştır. Bu süreç sadece Caesar'ın iktidara geçmesi şeklinde basit bir değişimden ibaret değildir. Bu bağlamda Cumhuriyetçi yönetimin ağır bir darbe almasına ve ardından zaten klasik formu bozulmuş olan idari yapının Gaius Octavius yani Augustus ile tamamen yıkılmasıyla yeni bir döneme girilmiştir.

3.3. Kelime Bulutsusunda J. Caesar ile İlişkili Olarak Kullanılan Kelime Ağacı ve Formları

Kelime formları, merkezinde eserlerin, tarihi olayların ve karakterlerin yer aldığı kozmik bir yapıyı yansıtmaktadır. Buna göre her eser aslında birbiriyle yakından ilişkili olup, Roma askerî tarihinin ana unsurlarını temsil etmektedir. Bu noktada özellikle Caesar ismi ile sıklıkla

karşılaşmamız son derece olağandır. Adı, bir bakıma Roma tarihiyle özdeşleştirildiğinden konunun merkezinde yer alan en etkili karakterlerdendir. (Fuller, 1965)

Ekran Görüntüsü 7: J. Caesar ile İlişkili Kelime Ağacı ve Kelime Formları

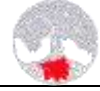
Bugüne kadar yapılan çalışmalar onunla alakalı gerek akademik gerek popüler birçok yapıtın meydana getirilmesini sağlamıştır. Edebiyattan tarihe, politikadan kültüre daha birçok alanda çalışmaların öznesi haline gelmiştir. Kelime ağacımızda merkezî noktada yer alan isimle diğer terimler arasındaki uzantılar yer almaktadır. Bunlar içerisinde özellikle Britain kelimesinin listede olması ilgi çekicidir. Çünkü, o zamana değin Roma her ne kadar bilinen dünyanın dört bir tarafına yayılmaya çalışmış olsa da ilk defa Caesar'ın girişimleri ile Britanya topraklarına giriş yapmıştır. Bu girişim arzu edildiği düzeyde başarılı olamasa da sonraki deniz aşırı faaliyetler için aslında birer tecrübe olması açısından kayda değerdir. Ayrıca bölgeye yapılan askerî harekâtlar Caesar'ın şöhretini artırmasına katkı sağlayan hususlardan biri olarak değerlendirilmelidir. Bununla beraber, Romalılar Britanya'da kalıcı olamamış ve sadece sahil şehirlerinde tutunabilmişlerdir.

4. SONUÇ

Günümüzde her alanda görülen değişim ve gelişim kuşkusuz tarih, teknoloji ve eğitim öğretim araçlarını da etkilemektedir. Bu noktada dünyadaki gelişmeler iş birliği, yapay zekâ, metin madenciliği ve büyük veri analizi çalışmalarıyla tatmin edici bir düzeye evrilmektedir. Dolayısıyla ülkemizdeki araştırmacıların bu türden araçlara/yöntemlere kayıtsız kalmalarını beklemek ilerlemiş ülkelerdeki gelişmelere ve yönelimlere bakıldığında kabul edilebilir bir durum olarak değerlendirilemez.

Bu bağlamda bilhassa dijital beşerî bilimler ve eğitim öğretim teknolojileri hâlen sunduğu zengin olanaklarla adeta keşfedilmeyi beklemektedir. Ülkemizdeki uygulamalar son zamanlarda gelişmekle birlikte yine de Batı dünyası ile kıyaslandığında özellikle bu türden çalışmaların kapsamı, niteliği ve etki alanı göz önüne alındığında yine de istenilen seviyeden uzaktır. Neyse ki son yıllarda alan üzerinde çalışan ve konuya ilgi duyan araştırmacıların sayısının giderek artmakta olduğu görülmektedir. Söz konusu durum belirli bir farkındalığın oluştuğuna yönelik olumlu bir işaret olarak algılanmalıdır. Bu açıdan alınan eğitimin niteliği de söz konusu durumu etkileyen en önemli faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim, eğitim öğretimin erken aşamalarından ileri safhalarına kadar sunulan derslerin bu yönde gelişim gösterdiğini görmek sevindiricidir.

Bu bağlamda Roma tarihi üzerine yapmış olduğumuz çalışmada, web tabanlı bir uygulama olan Voyant metin analizi programıyla yüklediğimiz metinleri yapılandırarak istatistiksel ve görsel bir takım anlamlı sonuçlar elde ettik. Okuyucu tarafından salt metnin okunması dışında bu

türden programlarla metinlerin işlenmesi, araştırmacıların zihninde oluşan çıkarımları daha rahat yorumlayabilme yeteneğine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra zaman ve emekten tasarruf edilmesine imkân verdiğinden dolayı aslında büyük bir avantajı beraberinde getirmektedir. Bu sayede bir bütün olarak veri setini oluşturan ögeler arasındaki örüntüleri, yönelimleri ve temaları daha rahat tespit edebilme imkanına sahip olmaktadır. Bununla birlikte söz konusu uygulama pratik olsa da olası hatalardan kaçınmak amacıyla işlenen veri seti dikkatli bir şekilde seçilmeli, gerektiğinde sonuçlar araştırmacı tarafından ya düzeltilmeli ya da başka veriler ve yöntemlerle karşılaştırılarak doğrulanmalıdır. Bunun için alanla alakalı iyi bir altyapı bilgisine sahip olunması gerektiği gibi, güncel uygulama ve gelişmelerinde yakından takip edilmesi icap etmektedir.

Bu şartların sağlanabilmesi amacıyla en başta geleneksel ders programlarının güncellenmesi ve nitelikli insan gücü kaynağının yetiştirilmesi büyük ehemmiyet taşımaktadır. Ancak söz konusu alan birçok farklı sahayı ilgilendirdiğinden dolayı çalışmaların eş zamanlı şekilde yapılması gerekir. Bu noktada araştırma merkezlerinin sayısının artırılması ve bunların gerek kamu gerekse de özel kurumlar aracılığıyla her açıdan desteklenmesi sağlanmalıdır. Böylece söz konusu araçlar ile alanlarında çalışan araştırmacılar ileriye doğru atılımlar yapabilecek ve bu sayede bilgiye ulaşma, depolama, analiz etme ve sunum yapabilme tarzlarında belirgin şekilde iyileşmeler görülecektir. Ancak tüm bunlar sadece belli kişilerin girişimleriyle değil de iş birliğine dayalı kurumsal düzeyde sürdürülebilecek ve kararlı bir şekilde takip edilebilecek hale geldiklerinde asıl o zaman hedeflenen başarı yakalanmış olacaktır.

REFERENCES

- Badian, E. (1968). *Roman Imperialism in the Late Republic*. Cornell University Press
- Brice, L. (2014). *Warfare In The Roman Republic*. ABC-CLIO
- Carney, T. F.(1970). *A Biography of C. Marius*. Argonaut
- Fields, N. (2012). *Roman Republican Legionary 298 – 105 BC*. Osprey Publishing
- Fuller, J. (1968). *Julius Caesar: Man, Soldier and Tyrant*. Eyre & Spottiswoode
- Glare, P. G. W. (1968) *Oxford Latin Dictionary*. Oxford At The Clarendon Press
- Kelly, Mills. (2013). *Teaching History in the Digital Age*. University of Michigan Press
- Keppie, L. (1998). *The Making of the Roman Army*. Routledge
- Kitchin, R. (2014). *The Data Revolution Big Data, Open Data, Data Infrastructures and Their Consequences*. Sage
- Southern, P. (2014). *Augustus*, Routledge.